

Abadaringi

Jeroen Janssen

Oogachtend, Leuven, 2015

Nounou, van een verrassing gesproken... Het gebeurt maar zelden dat geschiedkundige feiten, laat staan een genocide, letterlijk in beeld gebracht worden via een soort stripverhaal. De meer voor de hand liggende vorm is via nieuwsbeelden, on site verslaggeving, of ‘geromantiseerde’ fictie, al of niet ondersteund met ‘echte’ beelden. Een veelvoorkomend alternatief wordt gevormd door non-fictie (zoals het hier elders besproken getuigenverhaal van ‘Marie’) die dan geacht wordt de feiten al of niet objectief weer te geven. Abadaringi is duidelijk een uitzonderlijke... uitzondering op de conventionele vorm.

Voor de genocide-hel er in 1994 losbrak, leefde en werkte Jeroen Janssen in Rwanda. Hij gaf er les aan de kunstschool van Nyundo. Twintig jaar later keerde hij terug, met zijn schetsboek, potloden en stiften, op zoek naar de plaatsen en de mensen die voor eeuwig in zijn geheugen gegrift staan. Hun portretten en ervaringen vormen de basis voor deze strip- of beeldroman. Naar de definitie, gaat het hier over een strip in boekvorm die zich van een klassiek stripalbum onderscheidt door een veelal literaire inslag met uitgebreide en ingewikkelde verhaallijnen en gewoonlijk bedoeld is voor volwassenen. Laat ons duidelijk zijn: Abadaringi beantwoordt aan deze omschrijving. De titel ‘Abadaringi’ verwijst naar de lokale benaming voor *œux de l’Ecole d’Art*. Deze mensen, vaak oud-leerlingen van Jeroen, spelen de hoofdrol in dit boek. Vandaag zijn ze leraar, ambtenaar, kok of kunstenaar, maar allemaal delen ze een verleden aan de school van Nyundo. Dit is hun verhaal. En zoals het betaamt, wordt een verhaal over kunstenaars best op een kunstzinnig verantwoorde manier gebracht. En daar is Janssen heel goed in geslaagd. De tekeningen zijn gedetailleerd, brengen de natuur en omgeving tot leven. De stijl en vormgeving zetten de lezer aan om verder te lezen, meer te weten, ... De tekeningen zwakken misschien de schrijvende achtergrond af, maar anderzijds zijn ze een alternatieve manier om een vreselijk verhaal ‘bespreekbaar’ en toonbaar te maken. Janssen brengt de herinnering tot leven. Het is zijn herinnering, het zijn zijn contacten, zijn leerlingen, vrienden, ... van vroeger. Het is ook verslaggeving over een dramatische reeks gebeurtenissen waarin twee etnische groepen, de Tutsi’s en de Hutu’s, elkaar uitmoordden om wat voor reden ook. Janssen tracht geen verklaringen aan te reiken. Zijn personages blijven, op gevaar af oppervlakkig over te komen, sympathiek: geen harde discussies, geen schuld-en-boete vragen, ... Hij documenteert, en laat ons, de lezer, beslissen wat we hier mee aan moeten.

Doorheen alles lijkt het ons dat ‘Nooit meer oorlog’ de enige korte en krachtige samenvatting en onderliggende boodschap van dit visueel heel aantrekkelijk gebracht relaas is.

Abadaringi is a so-called graphic novel that relates the dramatic events of the 1994 Rwandan genocide through the eyes of both the author and his former students. Before the events Janssen taught in an Arts School in Nyundo. He returned 20 years later to meet ceux de l’Ecole d’Art (which is the meaning of Abadaringi). Using his discussions with them he reconstructs an idiosyncratic history. His respondents do not accuse, they remain sympathetic and open. Janssen clearly does not want to tell us who was right or wrong. Rather, he tries to bring us back to the Rwanda he knew. What results is a (literally) colourful set of testimonies, set in, we might say, 50 shades of green. Don’t expect a profound analysis, but do appreciate his story-telling skills. And if it is the ‘truth’ you seek (which truth? whose truth?) then turn to serious non-fiction literature or documentaries. A ‘nice’ read in an unusual format!

Patrick Van Damme

Laboratory for Tropical and Subtropical Agronomy and Ethnobotany, Ghent University